

N:o 37.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 Maj 1874, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Dessa, till Lag-Utskottet remitterade motioner äro väckta dels inom Första Kammaren af Herrar *A. E. Ros* och *Edvard Frisk* (motionerna N:is 22 och 24) och dels inom Andra Kammaren af Herr *F. Malmberg* (motionen N:o 140).

De i förevarande ämne nu gällande föreskrifter innefattas i Kongl. brefvet den 8 April 1811, så lydande:

Landshöfdingarne uti de län, der flottning uti strömmar och vattendrag är öflig, böra för de vattendrag, hvarest flott- och farleder förut varit och vara böra, vid sig derom yppade tvister, och efter förrättade undersökningar å hvarje sådant ställe, samt vederbörandes hörande, genom utslag föreskrifva vid hvilka tider, huruledes och med hvad vilkor flottningar må utöfvas, så att, då den å ena sidan ej obehörigen hindras, eller med oskäligen afgifter betungas, den å andra sidan icke eller må lända jord, strand, vattenverk och fiskeegare till skada och förfång; och i händelse å någondera sidan emot dessa föreskrifter felas, har den lidande sig öppet att för skadan söka sin ersättning, samt derom tillita domaren, om den ej annorlunda kan erhållas. Men hvad åter beträffar sådane enskilte vattendrag, der flott- och farled förut icke varit, och hvarest, vid uppkommande rättgång, jord- och strandegare icke eller med stöd af lag och författningar, åläggas kan, att sådana tillåta och öppna hålla, så ankommer på öfverenskommelser med egarne till samma vattendrag, om och med hvad vilkor de till flottning och transport måge få nyttjas.

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 7 Saml. 17 Häft.

Med anmärkning, hurusom tvister ofta förekommit angående rätt till flottning och farled uti allmänna och enskilda vattendrag, samt att stridiga åsikter yppats derom, huruvida vattendragen vore att anse såsom allmänna eller enskilda, har Herr Ros föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, »att senare delen af Kongl. brefvet den 8 April 1811, som rör enskildes rätt att förhindra flott- och farled, måtte upphävas, och hvad i föregående delen af samma Kongl. bref stadgas utan undantag förklaras gällande.»

Herrar Frisk och Malmberg åter hafva sammanstämmande hemställt, att för Gefleborgs, Wester-Norrlands, Jemtlands, Wester- och Norrbottens län måtte antagas en förordning angående flottning af skogsalster, af följande innehåll:

»§ 1.

I sjöar, elfvar, strömmar, åar, sund eller andra naturliga vattendrag, der flottning kan ske, må enhvar, under iakttagande af föreskrifterna i denna förordning, verkställa flottning af skogsalster. Flottningsmanskap är berättigadt att, då sådant är för flottningen nödvändigt, beträda eller med flottgods lägga till vid stränderna af flottled samt der anbringa bomfästen eller vidtaga andra för ändamålet erforderliga åtgärder.

§ 2.

På ställen, hvarest allmän farled för ång- eller segel-fartyg nyttjas, der bro, sluss, vatten- eller fiskeverk eller annat fiske, som regelbundet idkas, kan skadas, eller ock der annan värdefullare anläggning förefinnes eller skogsalster icke kunna utan uppdämning fortskaffas, får flottning icke bedrivas, förrän syn och pröfning föregått, såsom här nedanföre beskrifves, så framt saken icke uteslutande angår enskilde sakegares rätt och dessa samtycka till flottningen.

Sådan syn och pröfning kommer efter hand att på statsverkets bekostnad verkställas uti vattendrag, som till flottning allmännare begagnas. Önskar någon verkställa flottning i dylikt vattendrag, innan syn och undersökning genom styrelsens försorg kunnat anställas, eller uti annat sådant vattendrag, hvarest flottning, såsom ofvanföre sagdt är, ej utan föregången undersökning får utföras, ege han hos Konungens Befallningshafvande i länet ansöka att sådan förrättning må på hans bekostnad verkställas. Kan han genom bevis af kronobetjening eller magistrat eller af två trovärdiga män styrka att endast någon mindre bro eller något rin-

gare vattenverk förefinnes i vattendraget och att för flottningen annat hinder af förenämnda beskaffenhet icke eger rum, må Konungens Befallningshafvande, sedan vederbörande sakegare blifvit hörde, utan att syn föregått, tillåta flottningen, derest sökande ställer godkänd säkerhet för ersättandet af skada, som derigenom kan vållas.

§ 3.

Den i § 2 omförmälda syn förrättas af chefen för norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet eller annan dertill förordnad sakkunnig person med biträde af någon skogstjensteman, som Skogsstyrelsen på Konungens Befallningshafvandes anmodan dertill utsett, samt två gode män.

Dervid skall undersökas, huru i vattendraget befintliga broar, slussar, vatten- och fiskeverk eller annat fiske skola skyddas, äfvensom hinder genom flottning för farleds öppenhållande förekommas;

huruvida flottning till betryggande af förenämnda ändamål eller af annan giltig anledning bör under någon del af året förbjudas, om virket, då det flottas, för enahanda orsaker bör vara afbarkadt, äfvensom om det får fortskaffas löst eller sammanbundet i flottor;

huruvida säkerhet för befarad skada i särskilda fall, då dyrbarare egendom genom flottning kan äfventyras, får affordras vederbörande virkesegare, innan flottning af dem på stället verkställas;

om flottning i särskilda vattendrag eller delar deraf ovilkorligen bör till allmän eller enskild båtnad verkställas för samtliga virkesegares gemensamma räkning och huru flottningen i sådant fall bör ordnas;

huru flera egare tillhörigt virke, som flottas för gemensam räkning eller blifvit sammanblandadt, skall för delegares räkning på lämpliga ställen åtskiljas och uttagas;

huruvida expropriation af mark, vattenområde eller vattenverk är nödvändig för anläggning af sådana anstalter, som erfordras för att göra flottleden farbar eller skydda dervid belägna inrättningar, huru stor kostnad kan erfordras för dessa anstalters anbringande och vidmakthållande, inom hvilken tid de kunna utföras och hvilken afgift för deras begagnande vid flottning bör erläggas till den, som insätter densamma.

Vid synen skall ock, så vidt görligt och nödigt är samt vederbörande sakegare sådant yrka, undersökas och föreslås,

huru långt och med hvad vilkor flottningsmanskaper efter behovet för flottningen må berättigas att beträda enskilde jordegares område, äfvensom utlåtande afgifvas om andra förhållanden, hvilka för flottningens ordnande behöfva tagas i betraktande.

Sedan tillstädeskomne sakegare blifvit hörde, skall förrättningsmannen på stället i ärendet afgifva yttrande och förslag, meddela sak-egarne innehållet deraf samt göra om deras anmärkningar anteckning uti instrumentet, hvilket derefter af förrättningsmannen utan dröjsmål till Konungens Befallningshafvande insändes.

§ 4.

Efter det syneinstrumentet till Konungens Befallningshafvande inkommit, bör detsamma skyndsamligen behandlas och utslag i ärendet meddelas, hvori noga bestämmas de vilkor och föreskrifter, som för flottning i vattendraget för omförmälda rättigheters betryggande böra iakttagas, äfvensom den afgift, som skall erläggas af dem, hvilka begagna i vattendraget nödiga flottningsanstalter.

Om enskild person eller bolag ansöker att på grund af utslag få, innan detsamma vunnit laga kraft, verkställa flottning, må sådant tillåtas, i fall sökanden hos Konungens Befallningshafvande ställer säkerhet för all den ersättning honom kan ådömas i händelse ändring i utslaget vinnes.

§ 5.

Befinnes af enskilda personer eller bolag för flottningens underlåtande eller skyddande af andras egendom anlagd inrättning bristfällig, ege Konungens Befallningshafvande på anmälan vid vite förpligta innehafvaren till bristernas afhjelpande eller efter omständigheterna på giltiga skäl förklara honom sin anläggning förlustig, i hvilket fall inrättningen skall genom offentlig auktion öfverlätas å andra, som pröfvas lämpliga att den förestå och vidmakthålla samt därför ställa säkerhet. Om flottledens begagnande, innan de anmärkta bristerna blifvit afhjelpade, kan förorsaka betydligare skada, må Konungens Befallningshafvande emelertid förbjuda slikt begagnande.

§ 6.

Innan flottning vidtager, bör virkets egare bland flottningsmanskapet utse en förman, som flottningen förestår, samt derom underrätta läns-
mannen i orten.

Der skilde egare tillhörigt virke flottas i samma vattendrag, skall en hvar af dem förse sitt gods med tydligt märke som kan urskiljas

från de enahanda märken, hvilka andra begagna. Virkets egare bör hvarje år, minst tre veckor förrän flottningen vidtager, vid vite af femtio kronor, aflemna en teckning af sagda märke till länsmanen i orten, hvarest flottningen verkställes; och åligger det länsmanen att uti närmaste kyrkor låta kungöra så väl om förmannen för flottningen som om de virkesegare, hvilkas märken till honom aflemnats, samt hålla teckningarne af dessa märken till påseende för dem som önska derom taga kännedom.

Om flottgoods, som icke är märkt eller hvars märke under flottningen blifvit utplånadt, sammanblandas med andras gods, så att eganderätten dertill icke kan med säkerhet bestämmas, skall allt sådant gods fördelas emellan samtliga virkesegare i det förhållande en hvar af dem bevisligen är i afsaknad af virke, som han då haft under flottning i vattendraget.

§ 7.

Den, som förestår eller inrättat sådan flottled, som i § 5 beskrifves, vare pliktig att godtgöra all skada, som kan förorsakas genom hans försummelse att hålla de för flottningen uppförda inrättningarne i behörigt stånd.

För all skada eller olägenhet, som inträffat genom virkesegarens eller flottningsmanskapets förvållande eller genom det flottade virket, vare virkesegare ansvarig.

Ega flere del i virke, som förorsakat skada, eller kan icke bevisas hvilkens virke skadan förorsakat, ansvara de, som i flottningen efter vattendraget gemensamt deltagit, alla eller den, som tillgång eger, för ersättningens gäldande till den, som skadan lidit.

§ 8.

Då flottning sker på sådana ställen, hvarest förutses kan att flottningsmanskapet måste beträda annans jord eller grund, eller att skada kan uppstå genom det flottade virket, vare den, som flottningen förestår, skyldig att derom underrätta vederbörande strandegare antingen genom kungörelse i ortens kyrka eller genom särskild annälan hos strandegaren eller dennes ombud.

Timar sedan skada, skall förmannen för flottningsmanskapet, innan det flottade godset från trakten får vidare framskaffas, erbjuda sig att godtgöra skadan. Kunna parterna om ersättningen icke sänjas, ega de

hvardera utse en god man, för att jemte en tredje, hvilken de utsedde tillkalla, pröfva skadan och bestämma den ersättning, som derföre bör utgifvas, jemte arvodet för deras förrättning och af hvem det bör gäldas. Hvad sålunda bestämmes, skall genast utbetalas eller säkerställas genom pant eller borgen, som blifvit af vederbörande myndighet godkänd.

Ätnöjes ej egaren af virket med värderingen, hafve rätt att vid domstolen i orten, der skadan skett, göra saken anhängig och söka återvinning för det han utgifvit, i stad inom en månad, och på landet vid det lagtima häradsting, som en månad derefter först infaller. Om den, som skadan lidit, icke nöjes med honom tillerkänd godtgörelse, må han i enahanda ordning vid samma domstol söka rättelse deri.

§ 9.

Uraktlåter förman att erbjuda och fullgöra ersättning, såsom i § 8 säges, må vederbörande länsman eller magistrat, på anmälan af den, som skadan lidit, med qvarstad belägga så stor del af det under förmannens inseende ställda virke, som motsvarar ersättningen. Har denna ännu icke blifvit på förenämndt sätt bestämd, skall den af utsedde gode män först uppskattas. Godtgör icke virkesegaren inom fyra veckor derefter skadan och annan deraf föranledd kostnad, må det i qvarstad tagna virket genom länsmannens eller magistratens åtgärd medelst offentligt utrop försäljas samt skadeersättningen och kostnaderna ur de inflytande medlen gäldas. Undandrager sig den, som skada lidit, att för skadans bestämmande utse värderingsman eller är han frånvarande eller aflägst boende och har han icke utsett på stället eller i dess närhet någon annan, som uti ifrågavarande afseende eger föra hans talan, hafve ej makt att förhindra flottningsgodsets bortskaffande eller begära qvarstad derå.

§ 10.

Hvar som af ondt uppsåt skadar bommar eller andra för flottning gjorda anstalter, eller lägger i flottled stängsel eller annat för att dymedelst hindra flottning, plikte från ett hundra till ett tusen kronor.

Stämplar någon annans virke med sitt märke, i afsigt att tillegna sig detsamma, straffas han enligt lag. I alla dessa fall vare den skyldige jemte virkesegaren förbunden att ersätta den skada, som genom hans förvällande uppkommer. Sakegare dock obetaget att i de uti 2 mom. 7

§ omförmälda fall omedelbart söka virkessegaren, hvilken derefter eger hålla sig till den skyldige.

Förenämnda böter gå till treskiftes efter allmän lag, och i fall de icke utgå, skola de förvandlas till fängelse vid vatten och bröd, motsvarande en tredjedel af det ådömda bötesbeloppet».

Varande af desse motionärer alternativt föreslaget, att Riksdagen behagade ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, det tacktes Kongl. Maj:t till nästkommande riksdag låta utarbета och då för Riksdagen framlägga förslag till en för de fem norrländska länen gällande förordning angående flottning af skogsalster.

Uti underdånig skrifvelse den 14 Mars 1863 anhöllo Rikets Ständer, att Kongl. Maj:t tacktes åt sakkunnige män uppdraga att utarbета förslag till ny lag rörande vattenrätten. Af dertill utsedde komiterade blef sådant förslag afgifvet den 15 Juni 1865. Kongl. Maj:t fann emellertid detta förslag vara af beskaffenhet att tarfva omarbetning i vissa delar och förordnade för sådant ändamål en särskild komité, som den 5 November 1870 afgaf nytt förslag, hvaröfver Högsta domstolen den 10 November 1871 sig yttrat; och är frågans vidare behandling beroende på åtgärd af Kongl. Maj:t.

Begge omförmälda komitéerna hafva i fråga om flottled ansett, att lagstiftningen ej borde tillerkänna strandegarne någon exklusiv rätt att deröfver råda; att, då flottled såsom kommunikationsmedel vore jemförlig med farled, densamma till sin natur vore allmän och såsom sådan endast en inskränkning i den enskilda strandegarerätten, men sjelf lika litet som farleden något föremål för enskild eganderätt, hvarom kunde kontraheras; samt att det ej funnes någon rimlig grund, hvarföre, såsom ofvanberörda Kongl. bref antager, skilnad i detta fall skulle ega rum emellan de vattendrag, der flottning före en viss tidpunkt varit, och dem, der flottled senare inrättades. Utgående från dessa åsigter hafva komitéerna i sina förslag tillerkänt Konungens Befallningshafvande befogenhet att i afseende å vattendrag, der flottning icke tillförene varit öflig, pröfva, huruvida och under hvilka vilkor sådant vattendrag må såsom allmän flottled begagnas.

I 12 kap. 4 § Jordabalken finnes uttalad den jemväl på åtskilliga andra ställen i lagen erkända regel, att eganderätten till stranden medför full eganderätt till vattnet. Denna senare eganderätt är i Utskottets tanke lika helig som den förra och måste af lagstiftaren respekteras.

Visserligen är i Kongl. förordningen om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866 tillämpad den grundsats, att enskild eganderätt måste vika för det allmännas bästa, dock så att ersättning åtnjutes för det som afstås; men att, på sätt förevarande motioner synas afse, utsträcka grundsatsen derhän, att egare af vattendrag skulle vara underkastade inskränkning i sin eganderätt äfven till förmån för ett mera enskildt intresse, låter svårigen förena sig med ett tillbörligt aktgifvande på eganderättens helgd.

I de fall, der enskildt vattendrag tages i anspråk för flottning, som för en hel ort och för en större folkmängd medför väsendtlig fördel, är väl nyssberörda Kongl. förordning tillämplig, sålunda nemligen att egaren kan kännas skyldig afträda vattendraget emot lösen därför. Ofta kunna dock förhållandena vara sådana, att flottningen icke förorsakar egaren något synnerligt men i nyttjanderätten till vattnet. Enligt Utskottets åsigt borde i dylika fall, i likhet med hvad stadgadt är i fråga om jords eller lägenhets begagnande endast för utläggning af elektriska ledningstrådar, egaren icke vara ovilkorligen berättigad att fordra lösen för vattendraget, utan endast ersättning för det intrång som flottningen medför. Derjemte anser Utskottet, att det lämpligen kunde öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, när fråga väckes om anläggande och begagnande af flottled i annans enskilda vattendrag, pröfva, huruvida expropriation i sådant afseende må ega rum.

Något giltigt skäl, hvarföre man skulle, såsom Herrar Frisk och Malmberg föreslagit, i förevarande ämne lagstifta allenast för landets norra provinser, torde ej kunna anföras, då behof af flottleder förefinnes, ehuru mindre allmänt, äfven i andra delar af riket.

På grund af hvad nu blifvit anfördt och då det är för skogshand-
teringen af vigt, att denna fråga erhåller en snar lösning, får Utskottet,
i anledning af ifrågavarande motioner, vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes så snart ske kan och, derest för undvikande af dröjsmål sådant finnes erforderligt, särskildt, utan afbidan på förestående pröfningen af frågan om vattenrätten i dess helhet, taga i öfvervägande, huruledes allmän flottled i de vattendrag, der den ej redan finnes men är af behovet påkallad, må, der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvar det nödigt, enligt de i afseende å jords eller lägenhets afstående för allmänt behof eller dess begagnande endast för utläggning

läggning af elektriska ledningstrådar stadgade grunder kunna anläggas och begagnas, samt till Riksdagen göra framställning om den lagstiftningsåtgärd, som för ändamålet finnes erforderlig.

Stockholm den 16 Maj 1874.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr Grefve *Sparre*: »I fråga om flottningens förhållande till strandegarerätten hafva begge vattenrätts-komitéerna ansett sig böra i sina förslag undvika den åsigt, som velat ur nämnda rätt härleda rättigheten till flottning. Den äldre komitén, hvilkens uppfattning härutinnan delades af den yngre, anförde, bland annat, att det visserligen ej borde sättas i fråga, att icke en strandegare, som ensam råder öfver ett vattendrags stränder eller förvärfvat sig öfrige strandegares lof och samtycke, skulle ega att fritt och utan myndigheternas inblandning idka flottning derstädes, men härvid borde dock fästas det vilkor, att allmän farled icke funnes i vattendraget; ty i detta fall måste det tillhöra de administrativa myndigheterna att bevaka farledens intresse och ordna dennas förhållande till flottningen. Strandegarens rätt i detta afseende berodde endast af den omständigheten, att ingen annan än han kunde lida skada af flottningen, om farled ej funnes i vattendraget. Deremot vore den icke någon exklusiv rättighet, som tillhörde strandegarne ensamme och öfver hvilken de genom aftal kunde förfoga. Denna åsigt, som åt strandegarne eller deras rättsinnehafvare beredde ett monopol på andra skogsegares bekostnad, borde vid lagstiftningen aflägnas, och ett uttryckligt förklarande derom hade komitéen funnit så mycket mera nödvändigt, som den närvarande lagstiftningen icke vore främmande för denna, enligt komitéens omdöme, alldeles oriktiga och till sina följder skadliga uppfattning af

frågan. Då flottleden såsom kommunikationsmedel vore jemförlig med farleden, vore den till sjelfva sin natur allmän och såsom sådan endast en inskränkning i den enskilda strandegarerätten, men sjelf lika litet som farleden något föremål för enskild eganderätt, hvarom kunde kontraheras. Ej heller funnes någon rimlig grund, hvarföre, på sätt Kongl. brefvet den 8 April 1811 antager, skilnad i detta fall skulle förefinnas emellan de vattendrag, der flottning före en viss tidpunkt varit, och dem, der flottled senare inrättades. Det måste vara något för alla vattendrag gemensamt, att de kunna blifva under någon viss period till flottled använda, och den ene strandegaren borde ej mindre än den andre vara underkastad den olägenhet, som deraf kunde följa.

I öfverensstämmelse med dessa åsikter anser jag, att lagstiftningen eger full befogenhet att i afseende på strandegarerätten göra de inskränkingar, som äro af kommunikationernas behof påkallade, och får jag alltså hemställa,

att Riksdagen ville för sin del besluta en författning, så lydande:

Med ändring af hvad Kongl. brefvet den 8 April 1811 innehåller angående flottning i enskilda vattendrag, der flott- och farled förut icke varit, varder härigenom förordnadt, att fråga derom må väckas hos Konungens Befallningshafvande, som, efter det undersökning på stället skett och vederbörande blifvit hörde, eger att pröfva, huruvida, med afseende å ortens och det allmännas fördel, flottning i sådant vattendrag må ega rum, samt i öfrigt meddela erforderliga föreskrifter, på sätt stadgadt är i afseende å vattendrag, der flott- och farled förut varit.»

af Herr *von Gegerfelt*, som ansåg giltigt skäl ej finnas att för nu förevarande fall göra undantag från den i allmänhet gällande bestämelse, att pröfningen af frågor huruvida expropriationsrätt må medgifvas, tillkommer Kongl. Maj:t.

af Herrar *Holmberg*, *Sundell* och *Magnus Jonsson*, hvilka instämt med Herr Grefve Sparre.